

УДК 004.42:378.2

Ростока Марина Львівна,
старша наукова співробітниця відділу наукового
інформаційно-аналітичного супроводу освіти
Державної науково-педагогічної бібліотеки
України імені В. О. Сухомлинського НАПН України,
кандидатка педагогічних наук,
докторантка Національного авіаційного університету,
м. Київ, Україна

АДАПТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ВІРТУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ В ЕКОСЕРЕДОВИЩІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ КАДРІВ

Трансформаційні зміни, активізація процесів цифровізації в суспільстві та форс-мажорні обставини, спричинені карантинном COVID-19 та воєнним станом в Україні, обумовили здійснення підготовки наукових кадрів засобами дистанту.

Збереження цілісної дослідницької системи та забезпечення адаптивних комунікацій щодо самоорганізації та саморозвитку здобувачів наукової освіти (магістрантів, аспірантів, докторантів та ін.) нині є актуальною проблемою, оскільки зазначений вище форс-мажор, так чи інакше, вповільнює дійсний перебіг науково-освітнього процесу навіть у дистанційному режимі. На нашу думку, одним із рішень адекватного реагування на виклики швидкоплинної небезпечної навіть для людського життя сучасності, створення сприятливих умов для ефективного протікання науково-освітнього процесу в закладах вищої освіти (далі – ЗВО), а також і в науково-дослідних інституціях (далі – НДІ) є формування інноваційно-наукового Екосередовища [3] інформаційно-аналітичної системи (далі – ІАС) з підготовки наукових кадрів у ЗВО/НДІ.

Виходячи з певних тенденцій в освіті, власного ретроспективного досвіду та результатів наукової діяльності, з урахуванням аналітичних даних щодо вивчення першоджерел у контексті раціонального моделювання інноваційно-наукового Екосередовища ІАС, необхідно зміцнити певні суперечності між: потребами суспільства у кадрах вищої кваліфікації, здатних швидко адаптуватися до нових вимог сьогодення, й відповідністю вітчизняної системи наукової освіти якості підготовки наукових кадрів у ЗВО/НДІ на засадах інтеграції інноваційних методологій трансдисциплінарного, компетентнісного, синергетичного, системного підходів [3]. Звичайно, що в умовах віртуальних комунікацій всі об'єкти інформаційно-аналітичної взаємодії, в Екосередовищі ІАС, не залежно від їх походження, прямо чи опосередковано взаємопов'язані між собою [6, с. 128]. У цьому контексті важливим чинником організації таких комунікацій є раціонально підібраний інструментарій, що адаптований до науково-освітнього процесу ЗВО/НДІ.

Зазначимо, що результати контент-аналізу існуючої інструментальної бази, у т.ч. й певних різновидів програмного забезпечення дають змогу стверджувати, що нині оптимальним рішенням задля здійснення віртуальних командних комунікацій існує певна низка адаптивних інструментів, де які із них представлено у таблиці 1.

Адаптивний інструментарій комунікаційної підтримки Екосередовища ІАС підготовки наукових кадрів у режимі дистанту

№	Назва інструментів	Стислий опис призначення інструментів	Основні види інструментарію
1	2	3	4
	Team Collaboration Software [7]	Програмне забезпечення, що уможливорює забезпечення спільної роботи наукових команд шляхом приватного спілкування між окремими дослідниками, певними дослідницькими групами або навіть загалом у ЗВО/НДІ (включає обмін повідомленнями, відео чат і спільний доступ до файлів).	Collaborative Whiteboard Software (Miro, Lucidspark, InVision, Webex (formerly Webex Teams), MURAL, Creately); Employee Intranet Software (Microsoft SharePoint, Workplace by Facebook, Yammer, HCL Connections, Jive, SAP Jam Collaboration); Screen Sharing Software (Zoom, Cisco Webex Meetings, GoToMeeting, Google Hangouts Meet, BlueJeans Meetings, join.me); Virtual Workspaces Software (Walkabout Workplace, Sococo, Teemyco, WorkInSync, Wurkr, Spatial Chat).
	Project Management Software [5]	Програмне забезпечення задля використання в багатьох галузях з метою планування проєктів, у т. ч. й у векторі наукових досліджень, а також для розподілу ресурсів. Уможливорює відстеження всіх етапів проєкту, координації завдань, управління цілями команд та проєктів, управління навантаженнями, моніторингу продуктивності та розподілу ресурсів у віртуальному цифровому науково-освітньому середовищі.	Asana Smartsheet, monday.com, ClickUp, Airtable, Wrike, Basecamp, Trello, Teamwork, BigTime.
	Video Conferencing Software [8]	Програмне забезпечення, що уможливорює забезпечення онлайн-спілкування для аудіо-нарад, відеонарад та семінарів із вбудованими функціями, такими як чат, спільний доступ до екрану та запис.	Zoom, Skype, Microsoft Teams, Cisco Webex Meetings, GoToMeeting, BlueJeans Meetings, Google Hangouts Meet, Jabber, join.me, Dialpad UberConference.
	Idea Management Software (Innovation Management Software) [1]	Програмне забезпечення для управління інноваціями, що дає змогу для структурування процесів збору інформації про продукти, організації та управління ідеями для їх вдосконалення або розвитку. Уможливорює керування ідеями.	Brightidea, Coda, Ideanote, Planview Spigit, IdeaScale, Qmarkets, Sideways 6, Wazoku, Rever, COMPASS.
	Meeting	Програмне забезпечення, що	Fellow, Hirebook, Coda,

	Management Software [4]	забезпечує планування та керування зустрічами наукових віртуальних команд. Уможливорює керування науковими нарадами. Надає такі інструменти, як створення порядку денного, записувачі протоколів і засоби відстеження консенсусу, які сприяють продуктивним зустрічам. Деякі параметри також пропонують обмежені можливості керування завданнями.	Docket, Boardable Board Management Software, Range, Soapbox, Parabol, adam.ai, Peoplebox.
	Intranet	Система для внутрішніх корпоративних комунікацій в закритому просторі, що ґрунтується на технологіях і стандартах Інтернету, створена ЗВО/НДІ, функціонує у вигляді web-сайту.	
	Extranet	Система як результат модифікації Intranet через розширення доступу до внутрішнього комунікативного середовища ЗВО/НДІ та залучення до неї постачальників, партнерів та ін. стейкхолдерів.	
	Internal Communications Software (Sometimes Called Business Messaging Software) [2]	Єдина платформа для внутрішніх комунікацій (для ділових повідомлень) уможливорює обмін миттєвими повідомленнями, які дають змогу здійснювати прямий і груповий обмін інформацією в межах ЗВО/НДІ.	Business Instant Messaging Software (Slack, Microsoft Teams, Cisco Jabber, monday.com, Workplace by Facebook, Podium); Employee Communications Software (DSMN8, Smarp, Simpplr, Sociabble, Blink, Poppulo).

Отже, віддалена робота віртуальної команди дослідників в умовах інноваційного Екосередовища ІАС підготовки наукових кадрів виводить на перший план адаптивне забезпечення дистант-комунікацій з мінімальними витратами часу та подоланням бар'єрів почуття ізоляції, що найгірш загострюються в надзвичайних ситуаціях. Тобто в умовах соціально-психологічного дистанціювання, пов'язаного з пандемією COVID-19, воєнним станом та виниклим в їх наслідок іншим форс-мажором, онлайн-формат уможливорює, по-перше, необхідний ритм роботи у системі віртуальної підготовки наукових кадрів, по-друге, дає змогу оперативного вирішення всіх важливих науково-освітніх й дослідницьких питань індивідуального плану для кожного здобувача наукової освіти (магістранта, аспіранта, докторанта та ін.), по-третє забезпечує організаційно-діяльнісну й діагностичну складові ІАС підготовки наукових кадрів засобами адаптивного інструментарію.

Література

1. Idea Management Software. URL: <https://www.g2.com/categories/idea-management> (дата звернення 31.05.2022).
2. Internal Communications Software. URL: <https://www.g2.com/categories/internal-communications> (дата звернення 31.05.2022).
3. Kuzmenko, O., Rostoka, M., Dembitska, S. et al. (2022). Innovative and Scientific ECO Environment: Integration of Teaching Information and Communication Technologies and Physics. In: Auer, M.E., Hortsch, H., Michler, O., Köhler, T. (eds); WoS, Scopus, Springer, Cham. *Lecture Notes in Networks and Systems*, vol. 390 LNNS. pp. 29–36. In: https://doi.org/10.1007/978-3-030-93907-6_4.

4. Meeting Management Software. URL: <https://www.g2.com/categories/meeting-management> (дата звернення 31.05.2022).
5. Project Management Software. URL: <https://www.wrike.com/project-management-guide/faq/what-are-project-management-tools/> (дата звернення 31.05.2022).
6. Ростока М. Л. (2022). Семантичний аналіз базових понять дослідження щодо побудови інформаційно-аналітичної системи підготовки наукових кадрів. *Системні технології*. Вип. 2 (139). С. 122–136.
7. Team Collaboration Software. URL: <https://www.g2.com/categories/team-collaboration> (дата звернення 30.05.2022)
8. Video Conferencing Software. URL: <https://www.techradar.com/best/best-video-conferencing-software> (дата звернення 31.05.2022).

УДК 001.103:005.336.2

Чуканова Світлана Олександрівна,
завідувачка сектору наукової бібліотеки
Національного університету «Киево-Могилянська академія»,
старша викладачка кафедри психології та педагогіки
Національного університету «Киево-Могилянська академія»,
кандидатка педагогічних наук,
м. Київ, Україна

ГРАМОТНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ (DATA LITERACY) ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ З РОЗВИТКУ НАВИЧОК УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ ДОСЛІДЖЕНЬ

У сучасному світі щохвилини збирається, обробляється, аналізується та розповсюджується величезний масив даних. Ці дані у подальшому можуть бути використані в контекстній рекламі, в бізнесі, в медицині, для державних та урядових порталів, для проведення досліджень. Таким чином, дані стають об'єктом певного аналізу. Грамотність використання даних (Data Literacy) всеохоплююче поняття, що, на думку дослідника Джордана Морроу, означає здатність читати, опрацьовувати, аналізувати та критично осмислювати дані, а також комунікувати дані [5, с. 36]. Якщо розглянути визначення Д. Морроу, то компоненти грамотності даних, можна деталізувати наступним чином: вміння читати дані – обізнаність у стандартах метаданих, притаманних конкретній галузі чи дисципліні, розуміння термінології та правил неймінгу, здатність використовувати необхідне програмне та апаратне забезпечення для прочитання файлів з даними; вміння опрацьовувати дані – здатність відтворити експеримент на основі наявних даних, вміння застосовувати інструменти Відкритої Науки з опрацювання даних, вміння анонімізувати, очищувати, компонувати дані; вміння аналізувати та критично осмислювати дані відображається в процесі написання статей, монографій, робіт тощо на основі наявних даних, це вміння нерозривно пов'язане з інтерпретацією даних, вміння комунікувати дані полягає у здатності застосовувати репозитарії для даних для довготривалого зберігання, вміння підготувати пакети даних для публікації у журналах даних (data journals), вміння поділитись своїми даними, підготувати їх відповідно до принципів FAIR.